

Podpora rovných příležitostí
Národní pedagogický institut ČR

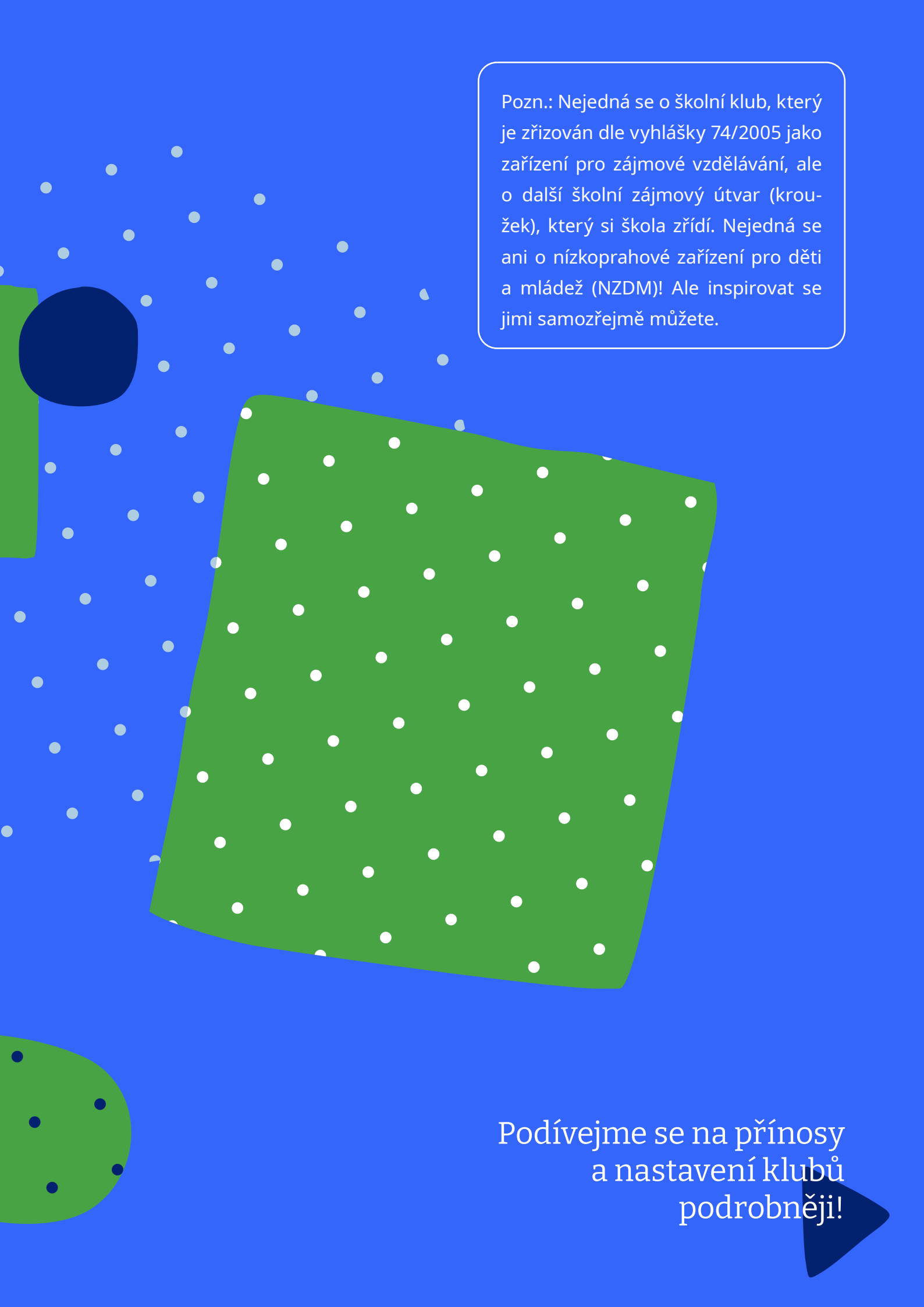
Volnočasový klub
jako bezpečné místo
ve škole

Co je to *volnočasový* nebo třeba *otevřený* klub ve škole?

Volnočasový/otevřený klub představuje bezpečné a přívětivé zázemí přímo ve škole. Je určen pro všechny žáky a žákyně, kteří sem mohou kdykoliv během provozu přijít, strávit smysluplně čas a zase odejít, když potřebují.

Klub může nabízet pravidelné aktivity (např. doučování, kroužky, tematické workshopy), ale i prostor pro odpočinek, rozhovor nebo spontánní činnost. Konkrétní program i fungování závisí na pravidlech stanovených vedením školy a na přístupu pedagogů, kteří klub vedou.

Pro školy s vyšším podílem žákyní a žáků se sociálním znevýhodněním může být klub zlomovým bodem a pro spoustu z nich příležitostí ke startu do úspěšného života.

Pozn.: Nejedná se o školní klub, který je zřizován dle vyhlášky 74/2005 jako zařízení pro zájmové vzdělávání, ale o další školní zájmový útvar (kroužek), který si škola zřídí. Nejedná se ani o nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (NZDM)! Ale inspirovat se jimi samozřejmě můžete.

Podívejme se na přínosy
a nastavení klubů
podrobněji!

Proč mít ve škole *volnočasový klub?*

„Poznala jsem nové kamarády a už se ve škole necítím sama.“

„Konečně místo, kde se můžu cítit v pohodě a být sama sebou!“

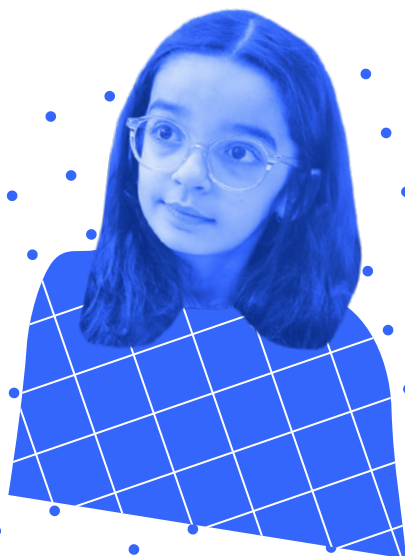

„Když si tu odpočinu, líp mi to pak jde i při učení.“

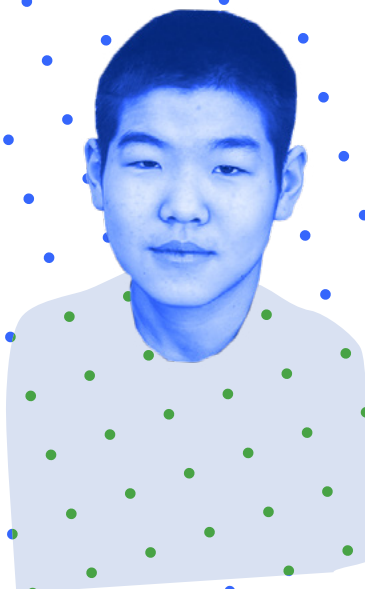
Volnočasové kluby podporují:

- duševní pohodu a pocit bezpečí,
- rozvoj vztahů mezi žáky i pedagogy,
- školní úspěšnost a sociální začlenění,
- přijetí školního prostředí a pocit sounáležitosti,
- možnost seberealizace pro žáky a žákyně – budete je potkávat v jiném kontextu než při vyučování, je možné zachytit jejich zájem nebo talent a dát jim možnost v dalším rozvoji.

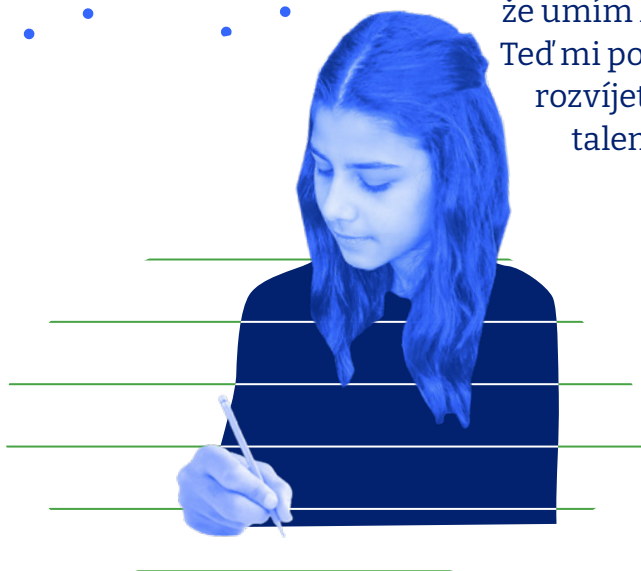
„Učitelé nás tu vidí
jinak než jen ve třídě – můžu
jim ukázat, co mě baví.“

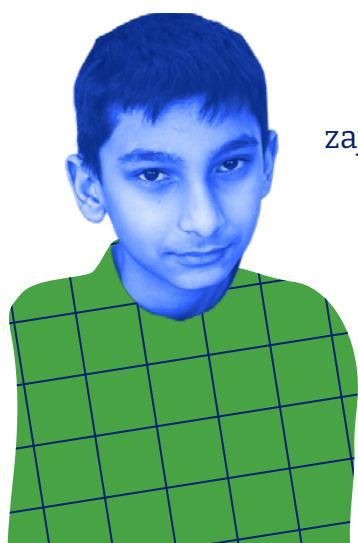
„Tady se nikdo
necítí stranou – všichni
jsme tu spolu.“

„Zjistili,
že umím kreslit!
Teď mi pomáhají
rozvíjet můj
talent.“

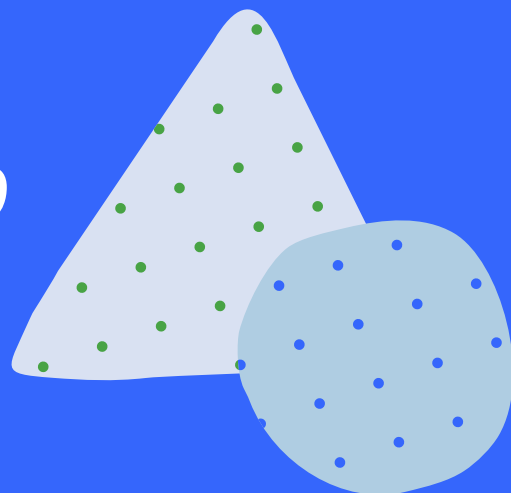

„Je fajn mít
místo, kam můžu
zajít, když nechci hned
po škole domů.“

Protože nabízí víc než jen volný čas!

Z čeho může *volnočasový klub* vycházet?

Inspiraci můžeme najít u nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM).

Co je NZDM? Co dětem a mladým lidem nabízí?

Registrovaná
sociální služba podle
zákona č. 108/2006 Sb.,
o sociálních službách.

Je určeno pro děti,
mladistvé a mladé dospělé
ve věku 6–26 let.

Cílem NZDM je zlepšit kvalitu života dětí
a mládeže předcházením nebo snížením sociálních
a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života,
umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí
a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace.
Volnočasové aktivity jsou prostředkem pro psychosociální
rozvoj dětí a mládeže i pro navázání a prohlubování
vztahu mezi klientem a pracovníkem.

Inspirace: Víte, kde je ve Vašem městě nebo jeho okolí NZDM? Dochází do něho žáci Vaší školy? Zkuste si tam domluvit exkurzi a zprostředkovat tak žákům přístup i k této bezplatné sociální službě! Nebo rovnou s místním NZDM navažte spolupráci!

Mezi základní činnosti NZDM patří:

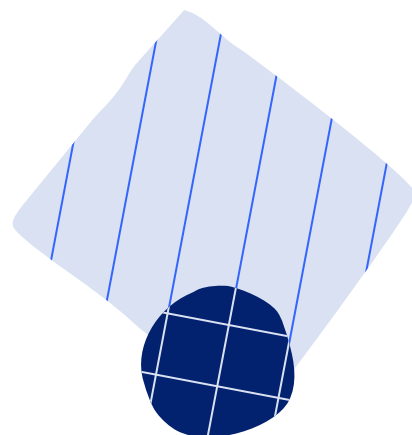
- výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
- zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
 - sociálně terapeutické činnosti,
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Funguje na principu nízkoprahovosti, tedy co největší dostupnosti, anonymně a výše zmíněné činnosti jsou poskytovány v klubu, v terénu nebo i v online prostoru.

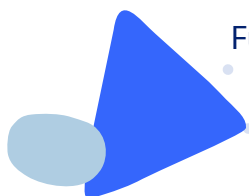
► [Informace o NZDM](#)

Inspirace!

Co volnočasový klub nabízí

Bezpečný prostor

Fungování klubu je ohraničeno pravidly a právy pro pocit bezpečí a jistoty.

Pravidla a důsledky jejich porušování by měly být formulovány jednoduše a srozumitelně. Lze využít obrázky.

Práva – co mohou žáci využít? Na co mají v prostoru právo?

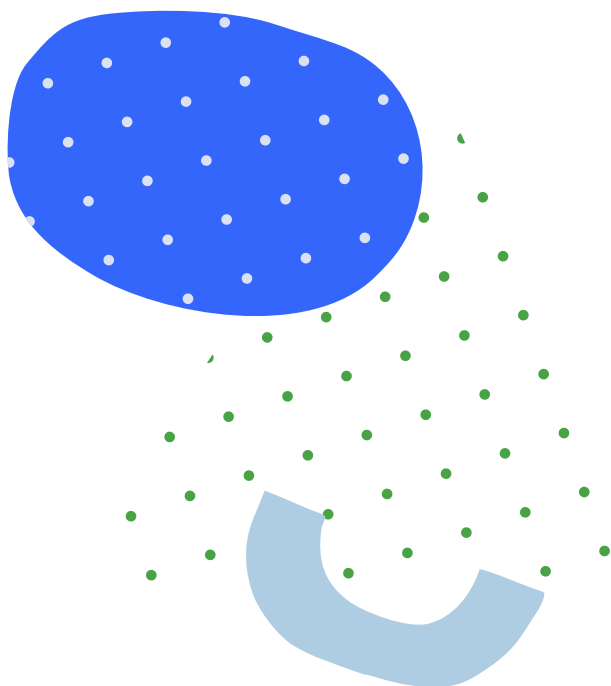
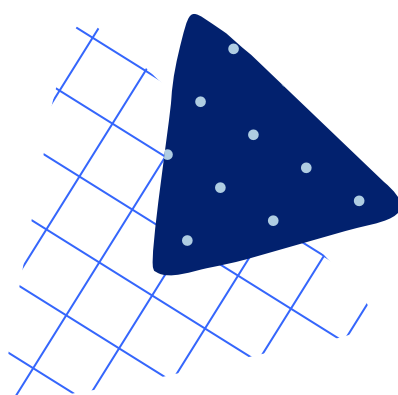
Do vytváření pravidel a práv zapojte i žactvo – jak si představují bezpečný prostor?

Bezpečný prostor vytváří i pracovník/nice klubu svým přístupem k žákům – dbejte na dodržování pravidel.

Volnočasové vybavení

Je důležité,
aby bylo pro žáky a žákyně
atraktivní, dávalo příležitost
pro seberealizaci a zároveň umožňovalo
spolupráci. Zapojte je do výběru,
ptejte se jich.

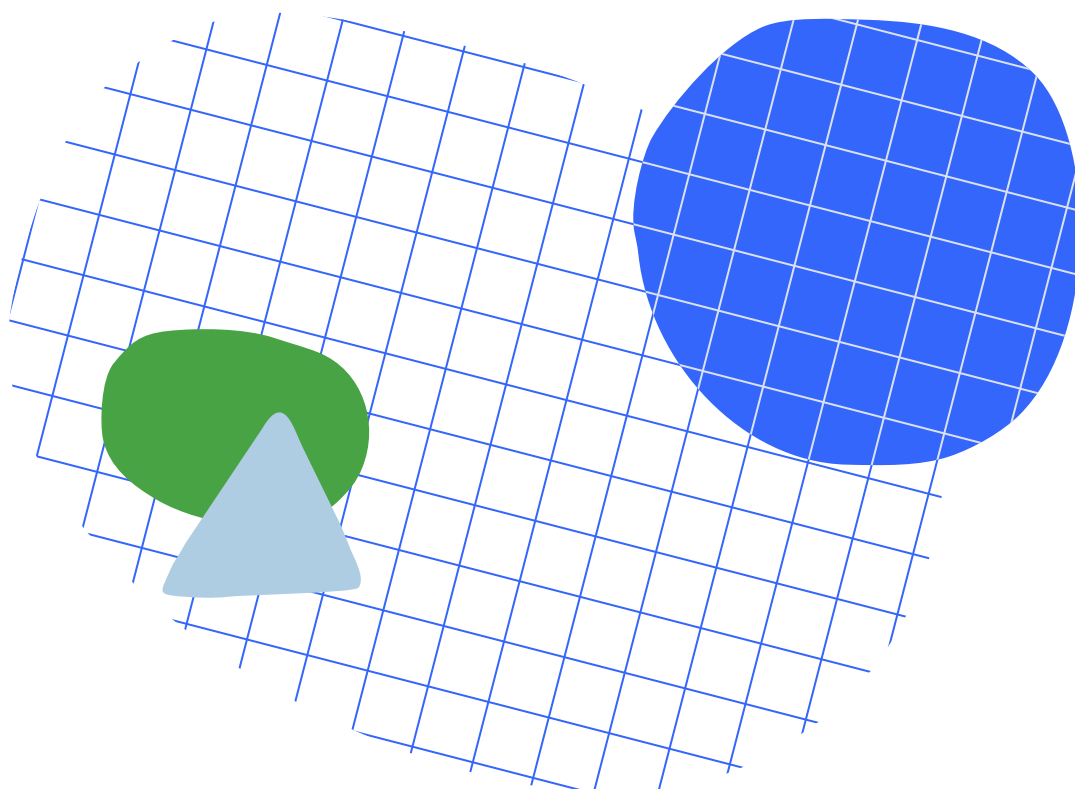
Preventivní programy a workshopy

Volnočasový klub je vhodným
prostorem pro realizaci preventivních
programů a workshopů. Nemusíte je
vytvářet pouze vy, využijte organizace,
které se na ně přímo zaměřují! Programy
volte podle zájmu žactva – víte, co je
aktuálně zajímavé?

Pro koho *volnočasový klub* je?

Pro všechny žáky a žákyně školy bez rozdílu. Pokud je zájemců mnoho, lze je dělit např. pro žáky 1. a 2. stupně. Díky tomu lépe přizpůsobíte aktivity a program klubu.

Kdo v klubu pracuje?

Pracovníkem/icí klubu rozumíme osobu (vyučujícího, asistenta/ku pedagoga, speciálního či sociálního pedagoga/žku, vychovatele/ku, pracovníka/ci volnočasových aktivit apod.), která je v klubu přítomna a zodpovídá za jeho průběh.

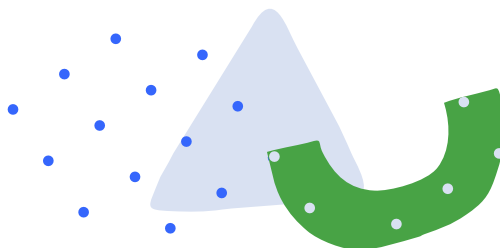
Ideálně by v klubu měly být přítomny dvě osoby. Jedna se může věnovat skupinovým aktivitám, druhá konkrétním žákům a žákyním. Mohou také nastat náročnější situace, proto je důležité mít někoho, s kým se poradíte, najdete řešení a nastavíte postup do budoucna.

Provoz a organizace klubu

Každý klub by měl mít svůj oficiální řád. V něm je nutno uvést základní informace k činnosti klubu. Minimálně by měl obsahovat:

- otevírací dobu, cílovou skupinu – komu je klub určen;
- podmínky k přihlášení do klubu;
- kapacitu klubu;
- základní normy chování v klubu (*např.: V prostorách školy a jejím okolí se žáci chovají dle řádu školy a klubu. Chovají se patřičně k zařízení a majetku školy, nijak jej neničí. Je zakázáno odnášet jakýkoliv majetek školy domů. V případě fyzického či vulgárního útoku vůči ostatním může pedagog žáka v též den z prostor školního klubu vykázat. V případě opakovaných nežádoucích projevů může být žák vyloučen z klubu. O vyloučení rozhoduje ředitel školy apod.*).

Volnočasový klub funguje v době mimo vyučování. Záleží na možnostech konkrétních pracovníků/nic, klub nemusí být otevřen každý den.

Nezapomeňte ošetřit!

Jak už bylo zmíněno, docházka do klubu může být nepravidelná – *žák sám rozhoduje, kdy přijde a kdy odejde*. Pokud to takto nastavíte, je nutno to uvést v přihlášce i v řádu klubu! → V obou dokumentech by mělo být jasně uvedeno, že rodič (zákonný zástupce) svým podpisem stvrzuje, že žák může během provozní doby do klubu kdykoli přijít a kdykoli odejít. Zda žák do klubu ten den přijde, je čistě jeho svobodné rozhodnutí.

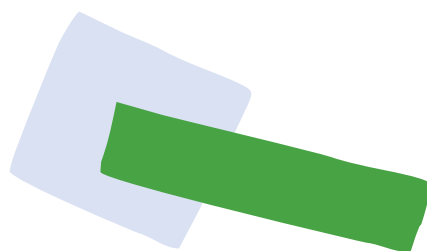
Pozor! Součástí pravidel je povinnost žáka/žákyně ohlásit svůj příchod a odchod. V opačném případě za něj nemohou pracovníci/nice nést zodpovědnost.

Přemýšlíte o *volnočasovém klubu*?

Tady je přehled toho nejdůležitějšího, **co je dobré promyslet, než ve škole otevřete *volnočasový klub***:

Cíl klubu

Ujasněte si, co chcete klubem podpořit! Jde Vám například o náplň volného času, sebe-realizaci dětí, umožnění kontaktu mezi ročníky, navázání vztahu s pedagogy a dalšími žáky školy v neformálním prostředí, poskytnutí bezpečného prostoru pro práci s naléhavými tématy? Co Vaše škola či přímo žáci a žákyně potřebují?

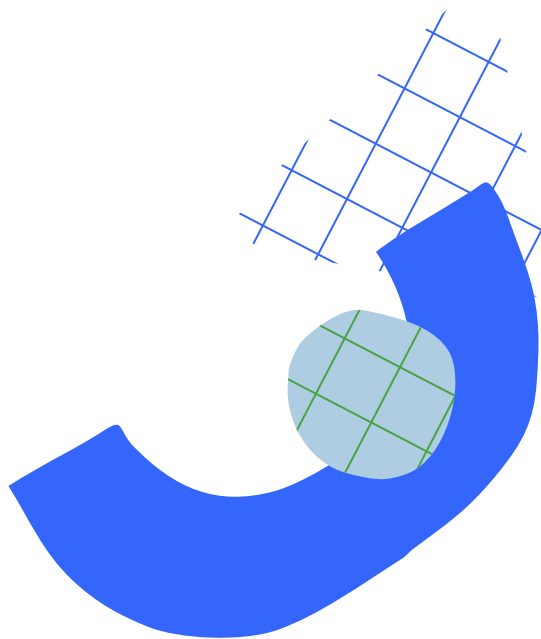
Indikátory úspěchu

Kolik žáků klub navštěvuje?

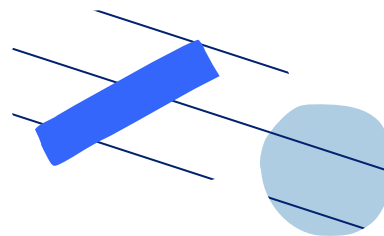
Snížila se jejich absence ve škole?

Jak o klubu mluví?

Stanovte si konkrétní ukazatele, které Vám pomohou posoudit, zda klub naplňuje svůj účel! Nejde jen o čísla – pravidelná evaluace Vám umožní vnímat dopady Vaší práce, zachytit změny v chování, motivaci nebo vztazích dětí. Zapojte do hodnocení také docházející žáky a žákyně – mohou Vám říct, co pro ně klub znamená, co funguje a co by chtěli jinak. Tyto reflexe mohou dodat smysl Vašemu každodennímu úsilí a pomáhají klub dále rozvíjet.

Zásady

Definujte jasné zásady, ze kterých klub bude vycházet!

- Nastavte je tak, aby služba byla pro zájemce atraktivní a dostupná.
- Jasně a srozumitelně stanovte, jak má klub fungovat. To se dále promítne do konkrétní práce se žáky a žákyněmi. Zároveň by s nimi měli být v souladu pracovníci klubu i ostatní pedagogové školy.
- Zásady zformulujte do řádu klubu a popište rovnou konkrétní postupy v různých situacích, aby pracovníci klubu vždy postupovali stejně.

Například:

Dostupnost: Nastavte fungování klubu (otevírací doba, atraktivní prostředí a aktivity, jasná a srozumitelná pravidla, informovanost o klubu) dle potřeb vašich žáků/žákyně.

Participace: Vytvářejte klub přímo se žáky! *Jak si místo představují, co od něj očekávají? Jak by ho pojmenovali? Čemu by se rádi v klubu věnovali? Jaká pravidla/dohody budeme v klubu všichni dodržovat? Mohou se podílet i na preventivním programu klubu – Jaká témata je zajímají? Chtěli by něco sami naučit ostatní?*

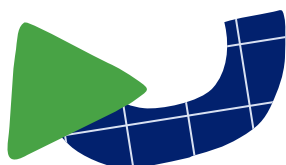
Respekt: Neformální prostředí umožňuje partnerský přístup. Respektujeme rozhodnutí žákyně a žáka, zda se chce nebo nechce zapojit do konkrétní aktivity, kdy přijde a kdy odejde z klubu. Je důležité přijímat žáka, jaký je, zároveň ho informovat o objektivních důsledcích jeho chování. Mít nastavená jasně daná pravidla a důsledky při jejich porušování (ideálně tvořená společně se žáky, graficky zpracovaná a vystavená na viditelném místě).

Dobrovolnost: Ideálně, když *volnočasový klub* funguje na dobrovolné bázi, kdy si žák sám určuje, kdy do klubu přijde a kdy ne. To vede ke zvýšení motivace využívání služby.

Mlčenlivost: Zásada mlčenlivosti je ve školním prostředí přirozeně omezenější. Zároveň je možné, že se žákyně a žáci v rámci klubu budou svěřovat s tématy, která ve třídě říkat nebudou.

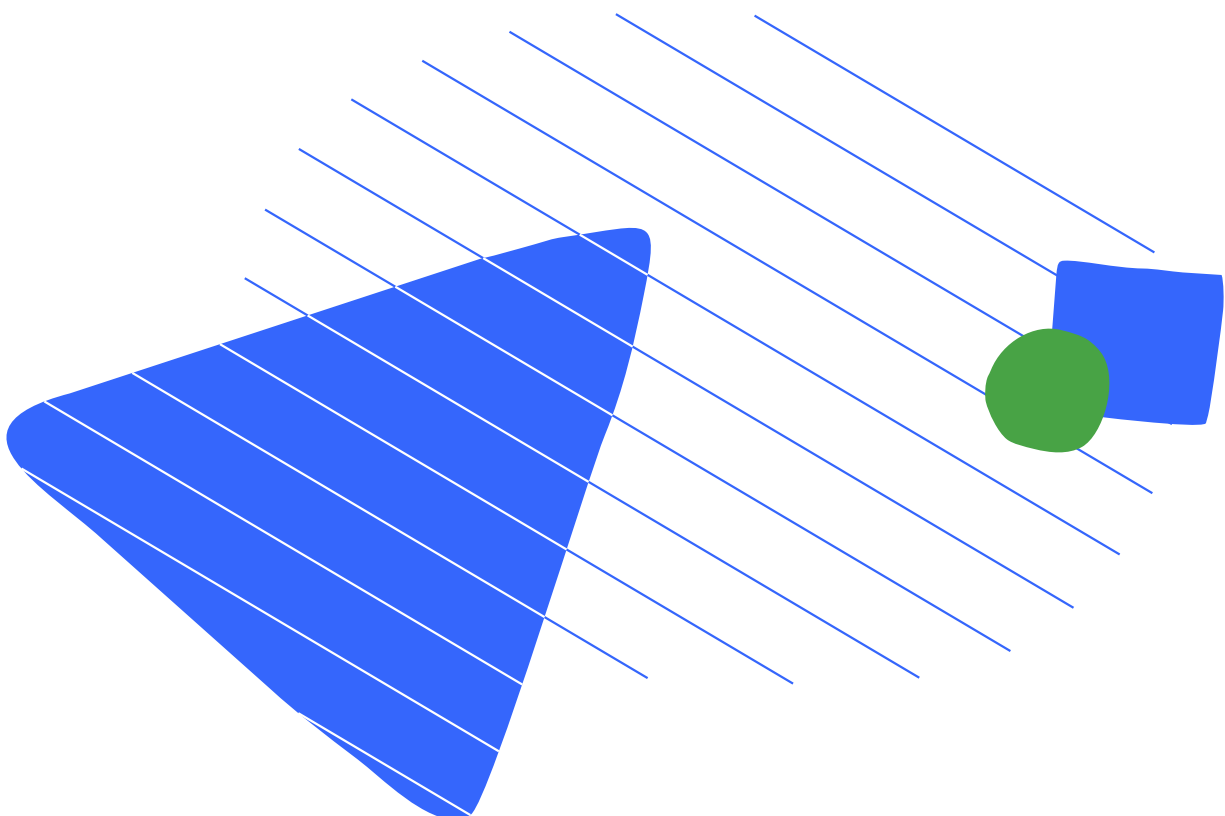
- Pojmenujte si oblasti, které jsou v souladu s vaší mlčenlivostí, co budete sdílet s ostatními pedagogy, případně rodiči a co zůstane mezi Vámi a žákem.
- Připravte si mapu kontaktů, kam můžete žáka (případně rodiče) odkázat v případě závažnějších témat a oblastí (ŠPP, místní NZDM, další sociální služby, neziskové organizace, psychologové atd.).

Individuální přístup: Stanovte si maximální počet žáků a žákyní na počet pracovníků v klubu, abyste měli možnost individuální práce. Nabízejte jim různorodé aktivity, které mohou v klubu využít. I zde lze uplatnit participaci.

Spolupráce & příležitosti

- **Spolupráce se školním psychologem nebo speciálním či sociálním pedagogem** – tito pracovníci mohou nabízet klub žákům, kteří za nimi přicházejí, jako bezpečný prostor pro trávení volného času; zároveň mohou připravit aktivity či se podílet na workshopech;
- **spolupráce s NZDM** – možnost navázat konkrétního žáka na NZDM – pracovníci NZDM Vám mohou pomoci s nastavením fungování klubu, je možnost, aby oni sami v klubu působili, nabídli poradenství, programy pro děti;
- **spolupráce se SVČ, NNO a dalšími organizacemi**, které nabízejí organizované volnočasové aktivity – možnost doporučit žáka do organizace, která se specializuje na konkrétní volnočasovou aktivitu (sportovní klub, turistický oddíl, umělecké, technické aj. kroužky apod.);
- **multidisciplinární spolupráce** – nezapomeňte na možnost propojení s rodinou žáka, se školou a dalšími službami a institucemi, které žák využívá!

Pár slov na závěr

Ačkoliv se může na první pohled zdát, že hlavním cílem *volnočasového klubu* ve škole je nabídnout žákům smysluplné trávení volného času, jeho skutečný přínos sahá mnohem dál. **Klub může být klíčovým nástrojem pro podporu duševní pohody, rozvoj vztahů mezi žactvem i mezi žactvem a vyučujícími, a v neposlední řadě i místem, kde žáci získávají důvěru ke školnímu prostředí, zažívají přijetí a pocit bezpečí.** Zvláště v prostředí škol s vyšším počtem žákyní a žáků se sociálním znevýhodněním může takový prostor významně přispět k jejich školní úspěšnosti, sociálnímu začlenění a celkovému rozvoji. *Volnočasový klub* není jen o volném čase – je o příležitostech. A právě ty mohou být pro mnoho žáků tím rozhodujícím impulsem na cestě k jejich osobnímu růstu.

Zpracovali:

Mgr. Tereza Kopicová

Mgr. Lenka Terezie Růžičková

Mgr. Miroslav Bocan

**Stáhněte si také praktický checklist –
Váš průvodce při plánování a spuštění
volnočasového klubu ve škole.**

*Publikace vznikla v rámci projektu Podpora rovných příležitostí,
realizovaného Národním pedagogickým institutem České republiky.
Projekt je financován z prostředků Next Generation EU.*

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

**NÁRODNÍ
PLÁN OBNOVY**

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY